

فرهنگ تقریب

(جلد دوم)

به اهتمام: دکتر عباس برومند

سرشناسه: برومند اعلم، عباس ۱۳۵۸-، گرد آورنده
عنوان و نام پدید آور: فرهنگ تقریب/ به اهتمام برومند اعلم، عباس
مشخصات نشر: تهران: دانشگاه مذاهب اسلامی، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری: ۲ ج
شابک: دوره: ۴-۰-۹۳۰۵۷-۶۰۰-۹۷۸ جلد دوم: ۲-۴-۸۲۰۵۷-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه
موضوع: تقریب مذاهب، وحدت اسلامی
شناسه انزوده: دانشگاه مذاهب اسلامی
رده بندی کنگره: ۴۵، ف، ۱۳۹۵ BP ۲۳۳/۵
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۱۲
شماره کتابشناس ملی: ۴۱۵۵۵

انتشارات
مذاهب اسلامی

نام کتاب: فرهنگ تقریب جلد دوم

نویسنده: گروهی از نویسندگان، به اهتمام: عباس برومند اعلم

چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵

تعداد صفحات: ۲۷۰

قطع: وزیری

ناشر: انتشارات دانشگاه مذاهب اسلامی

ویراستار: فرحناز بهرامی پاوه

صفحه آرای: فاطمه حیدری

امور فنی و چاپ: نورالدین سعیدیانی

چاپخانه: دهکده

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

مرکز پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فلسطین جنوبی، خیابان روانمهر، پلاک ۳،

دانشگاه مذاهب اسلامی، تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۶۵۲۵۲

سخن ناشر

رسالت دانشگاه مذاهب اسلامی، اهتمام در ترویج فرهنگ همگرایی، اتحاد بین پیروان مذاهب اسلامی گسترش فقه مقارن، تحکیم مبانی اتحاد مسلمین و پرورش استعداد های جوانان مسلمان اعم از شیعه و اهل سنت است، یکی از لوازم انجام این رسالت خطیر، برنامه ریزی برای تحقیق و تألیف در باره سلا و نشر اندیشه های صاحب نظران با رویکرد وحدت و تقریب بین پیروان مذاهب اسلامی است. در این ترصه، تدوین و تألیف کتب آموزشی به صورت تطبیقی و مقارن کار بایسته ای است که انجام آن نیازمند مشارکت و همیاری کارشناسان و متخصصان علوم اسلامی است. هرچند دشواری انجام چنین کاری بر اندیشمندان و صاحب نظران پوشیده نیست اما از پژوهشگران و صاحب نظران ارجمند سرانجام حوزه انتظار می رود تا با یادآوری های سازنده، این دانشگاه را در جهت رسیدن به اهداف مطلوب خود یاری رسانند.

انتشارات دانشگاه مذاهب اسلامی از همکاری استادان و متفکران اسلامی که برای اتحاد در جهان اسلام و حرکت به سوی امت واحده همت می گمارند، صمیمانه استقبال می کند و امیدوار است تا در پرتو این تعامل علمی و پژوهشی کتب پرمایه و ارزشمند آنان، در حوزه تقریب مذاهب اسلامی منتشر کند.

درس «فرهنگ تقریب» یکی از دروس برنامه ریزی شده دانشگاه مذاهب اسلامی محسوب می شود. بیشتر برای تأمین منابع این درس، از رویکرد تنظیم جزوات درسی استفاده می شد، اما در سال ۱۳۸۹، مدیران و برنامه ریزان دانشگاه به این جمع بندی رسیدند که کتابی کامل در قالب

درس‌نامه تهیه و منتشر شود. مدیریت این طرح را جناب آقای دکتر پرومند اعلم بر عهده داشتند و برخی از دانش‌آموختگان زبده و اهل قلم دانشگاه مذاهب اسلامی نیز با وی همکاری کردند.

کتاب حاضر دستاورد زحمات و تلاش مستمر دکتر پرومند و همکاران ایشان است که در دو جلد منتشر می‌شود. امید است این جستار، با حمایت علمی استادان و استقبال دانشجویان و محققان عزیز، پشتوانه‌ای برای رشد علمی بویندگان علم و دانش گردد.

انتشارات دانشگاه مذاهب اسلامی

فهرست مطالب

۲۱	فصل اول: عوامل واگرایی در دنیای اسلام (عبدالصمد مرتضوی)
۲۲	گفتار اول: عوامل فرهنگی و اجتماعی
۲۲	اختلافات قومی و ملیت گرایی
۲۸	پیامدهای اختلافات قومی و ملیت گرایی
۳۵	اختلافات آداب و رسوم و عاداتها
۳۷	مشکلات اقتصادی و بیکاری
۴۲	ضعف ارتباطات جوامع اسلام
۴۷	جهل و توسعه نیافتگی در جهان اسلام
۵۱	احساس حقارت در برابر بیگانگان
۵۴	پرسشها
۵۵	گفتار دوم: عوامل سیاسی
۵۶	اختلاف حکومتها
۶۵	استعمار و استکبار جهانی
۷۳	رسالت ما در برابر تلاشهای استعمار برای ایجاد موانع
۸۱	پرسشها
۸۲	گفتار سوم: عوامل ناشی از تعصبات مذهبی

- ۸۲ سوء تفاهم‌های موجود میان مذاهب
- ۹۱ تعصب‌های کور
- ۱۰۲ تکفیرگرایی
- ۱۱۳ پرسش‌ها
- ۱۱۵ گزینش راه دوم: عوامل کلامی، فقهی و تاریخی
- ۱۴۱ پرسش‌ها
- ۱۴۵ فصل دوم: راهکارهای تحقق تقریب مذاهب اسلامی (محمد نخی)
- ۱۴۹ گفتار اول: راهکارهای تقریب در سطح عالمان و اندیشمندان
- ۱۵۰ اجتهاد
- ۱۵۲ گفتگو میان دانشمندان
- ۱۵۳ اعتدال‌گرایی
- ۱۵۴ مهار تکفیرگرایی
- ۱۵۷ مطالعات تطبیقی
- ۱۵۹ اخلاق علمی
- ۱۶۲ پرسش‌ها
- ۱۶۳ گفتار دوم: راهکارهای تقریب در سطح مدنی و افکار عمومی
- ۱۶۴ اخلاق‌گرایی

۱۶۸	مبارزه با خرافات و قوم‌گرایی
۱۶۸	توسعه شبکه‌های اجتماعی
۱۷۳	پرسش‌ها
۱۷۴	گفتار سوم: راهکارها در سطح رسمی و دولتی
۱۷۶	تقویت ارتباط میان کشورهای اسلامی
۱۸۵	پرسش‌ها
	فصل سوم: گزیده فتاوی تقریبی علمای مذاهب اسلامی
۱۸۹	(محمدرضا فاضل)
۱۹۰	گفتار اول: فتاوی فقهای عظام و مراجع شیعه
۱۹۱	گفتار دوم: فتاوی علمای اهل سنت
۲۱۲	فتاوی شورای عالی امور دینی ترکیه
۲۱۴	گفتار سوم: فتاوی علمای زیدیه و اباضیه
۲۲۳	فصل چهارم
۲۲۳	گفتار اول: استراتژی تقریب مذاهب اسلامی (محمدرضا فاضل)
۲۲۴	مفاهیم اختصاصی
۲۲۵	مبانی تقریب
۲۲۶	رسالت چشم انداز مرجع

۲۲۷	زمینه‌های تقریب
۲۲۸	فصل پنجم: اصول و ارزش‌ها
۲۲۹	گفتار اول: اهداف رسمی و سازمانی
۲۳۰	گفتار دوم: منشور وحدت اسلامی
۲۳۶	گز: رسم: بیانیه‌ها و اسناد
۲۴۹	گزیده‌ای از ضوابط
۲۶۳	فهرست منابع

مقدمه:

امت اسلامی اکنون از پی قرن‌ها فراز و فرود و با انباشت تجربه‌ای معادل دو قرن در پاسخ به پرسش بنیادین چرا انحطاط در نقطه‌ای قرار گرفته است. که از آن می‌توان به «خودآگاهی نسبی» یاد کرد. تردیدی نیست که کوشش دو قرن اخیر دانشمندان اسلامی دریافتن پاسخ برای پرسش مربوط به دلیل پژواک متفاوت این پرسش در زیست‌بوم گوناگون آنان، پاسخ‌های گوناگونی یافته است. اما در مجموع می‌توان برخی رویکردها و راهکارها را وجه مشترک این پاسخ‌ها دانست. واقعیت این است که علی‌رغم تبلیغات جریان‌های بی‌ریشه افراطی و تکفیری، پوشش اعتدال‌گرای و وحدت‌مطلوحه آرزوها و برنامه‌های اکثریت نخبگان و حتی توده‌های امت اسلامی قرار گرفته است. نخبگان امروز تشنه وجود کانون‌هایی هستند که در متن امت، این مسیر را هدایت و تقویت کنند. در این مسیر تلاش‌گران عرصه وحدت اسلامی اکنون به اجماع نسبی رسیده‌اند که تقریب مذاهب اسلام یکی از اساسی‌ترین راهکارها در تحقق آرمان وحدت اسلامی است. بنابراین این ادعا را دانشگاه مذاهب اسلامی باید از جمله کانون‌های الهام بخش مزبور باشد که کمتر نهادی در دنیای اسلام را می‌توانی همانند آن برعهده دارد، ادعای گزافی نیست.

در دانشگاه مذاهب اسلامی این رسالت را در سه عرصه آموزش، پژوهش و خدمات علمی، اجتماعی در دستور کار خود قرار داد تا جایگاه شایسته خود را در دنیای اسلام پیدا کند. از نخستین سال‌های تاسیس، آموزش فرهنگ تقریب به مثابه آداب و روش طی مسیر در دستور کار بوده و همواره در ضرورت وجود یک متن آموزشی کامل برای عرضه به دانشجویان تردیدی نبوده است. پیشتر، این نیاز از رهگذر تنظیم برخی جزوات تامین می‌شد

اما در سال ۸۹ مدیران و برنامه‌ریزان دانشگاه به این نتیجه رسیدند که کتابی کامل در قالب درس‌نامه برای این درس تهیه و منتشر شود. تهیه این کتاب در دو جلد پیش‌بینی شده بود به سبب حسن ظن استادان محترم و البته به سبب سابقه طولانی زیست حقیر در محیط تقریب، به اینجانب واگذار شد. اما واقعیت آن بود که انجام این مهم از عهده یک نفر بر نمی‌آمد. لذا به پیشنهاد این جانب تیمی از برخی دانش‌آموختگان زبده و اهل قلم دانشگاه شکل گرفت تا نگارش کتاب حاصل تعاطی فکری و هم‌افزایی علمی آنان باشد. از پس بیش از هفت جلسه حضوری و جازی گفتگوها و رایزنی‌های فراوان سرانجام ساختار شکلی و محتوایی دو جلد کتاب فرهنگ تقریب، راجع شد و به تایید مسوولان دانشگاه رسید و سپس با تقسیم کار، تحقیق و نگارش آغاز گردید. اکنون جلد اول این کتاب که برای درس فرهنگ تقریب ۱ به ارزش ۲ واحد تهیه و تدوین شده است، تقدیم دانشجویان و استادان گرامی می‌گردد.

طبعاً در تهیه این کتاب نقش اعضای کارگروه شکل گرفته نباید فراموش شود. کار نگارش گفتارهای مربوط به عوامل و اگرایی و موانع تقریب، راه اسلامی را برادر فرهیخته ام جناب آقای عبدالصمد مرتضوی برعهده داشت که به نیکوترین وجهی از عهده آن برآمد. و نگارش گفتارهای مربوط به راهکارهای تحقق تقریب مذاهب را برعهده راد، خلص و صمیمی ام جناب آقای محمد نخی گذاشتیم و مشارالیه انصافاً به خوبی از عهده آن برآمد. اما گفتارهای پایانی گرچه فصولی برای مطالعه به شمار می‌رود و مدرس محترم نباید در آزمون پایان نیمسال بررسی از این فصول طرح نماید، اما به لحاظ ارزش و فایده برای مخاطبان اگر بیش از فصول قبل مهم نباشد، کمتر نیست چراکه به بحث مهم و کاربردی فتاوای تقریبی علمای فریقین و نیز اسناد بنیادین بین المللی حوزه تقریب و همگرایی اسلامی می‌پردازد و

مخاطب را در فضای امروز بین الملل اسلامی از جهت مفاهیم تقریبی قرار می دهد. تدوین این فصول به دستان با کفایت برادر مخلص و دردآشنایم جناب آقای محمدرضا فاضل که خود بیش از یک دهه سابقه در عرصه نشر مکتوب آثار تقریبی دارد، انجام یافته است. در پایان هر گفتار نیز به منظور کمک به خواننده برای فهم بهتر محتوا و نیز ارایه گونه هایی از پرسش های قابل طرح از متن، سؤالاتی طرح شده است که احتمالا برای دانشجویان و استادان مفید خواهد بود..

به هر حال آنچه بیش باری خوانندگان گرامی قرار دارد حاصل تعامل علمی فرزندان دانشگاه مذاهب اسلامی است. نقاط قوت کار بی شک حاصل فرهیختگی برادران ارجمندم و نقاط ضعف کار حاصل بضاعت اندک نگارنده این سطور است که مخاطبان دانشور به بزرگواری و تذکرات مفید خود خواهند بخشید. در پایان لازم است سپاس ویژه خود را به محضر استادان بزرگوارم جناب حجت الاسلام والمسلمین دکتر بی آزار شیرازی و جناب آقای دکتر زرهانی به سبب حسن اعتماد، راهنمایی ها و همدلی ایشان تقدیم کنم.

وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

عباس برومند اعلم

عضو هیئت علمی دانشگاه بین المللی امام خمینی

تهران

۱۳۹۰/۱/۱۴